

Lector univ. dr. Marius Floare
Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
Avocat în Baroul Cluj

Dreptul familiei. Regimuri matrimoniale

Caiet de seminar

Ediția a 2-a, revizuită și adăugită

Editura
Stamangiu
2023

Cuprins

Seminar 1. Logodna	1
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	1
II. Întrebări teoretice	2
III. Spețe	2
IV. Întrebări-grilă	3
Seminar 2. Condițiile de fond și de formă pentru încheierea căsătoriei	5
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	5
II. Întrebări teoretice	9
III. Spețe	10
IV. Întrebări-grilă	10
Seminar 3. Nulitatea căsătoriei	12
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	12
II. Întrebări teoretice	14
III. Spețe	15
IV. Întrebări-grilă	18
Seminar 4. Starea de căsătorie. Drepturile și obligațiile personale ale soților	20
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	20
II. Întrebări teoretice	20
III. Spețe	21
IV. Întrebări-grilă	21
Seminar 5. Drepturile și obligațiile patrimoniale ale soților din căsătorie. Regimul primar. Convenția matrimonială	22
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	22
II. Întrebări teoretice	28
III. Spețe	29
IV. Întrebări-grilă	29

Seminar 6. Regimurile matrimoniale propriu-zise	31
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	31
II. Întrebări teoretice	38
III. Spețe	39
IV. Întrebări-grilă	42
Seminar 7. Desfacerea căsătoriei	45
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	45
II. Întrebări teoretice	52
III. Spețe	53
IV. Întrebări-grilă	54
Seminar 8. Rudenia. Filiația firească. Filiația față de mamă	58
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	58
II. Întrebări teoretice	67
III. Spețe	68
IV. Întrebări-grilă	68
Seminar 9. Filiația firească față de tată	69
I. Întrebări teoretice	69
II. Spețe	69
III. Întrebări-grilă	71
Seminar 10. Filiația civilă	73
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	73
II. Întrebări teoretice	77
III. Spețe	78
IV. Întrebări-grilă	78
Seminar 11. Încetarea adopției	80
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	80
II. Întrebări teoretice	81
III. Spețe	82
IV. Întrebări-grilă	82

Seminar 12. Autoritatea părintească	83
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	83
II. Extras din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului	88
III. Întrebări teoretice	94
IV. Spețe	95
V. Întrebări-grilă	95
Seminar 13. Mijloace alternative de protecție a copilului	96
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	96
II. Extras din Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului	109
III. Întrebări teoretice	118
IV. Întrebări-grilă	118
Seminar 14. Obligația legală de întreținere	119
I. Prevederi aplicabile din Codul civil	119
II. Întrebări teoretice	123
III. Spețe	123
IV. Întrebări-grilă	124
Rezolvări întrebări-grilă	127

Seminar 1. Logodna

I. Prevederi aplicabile din Codul civil

Titlul II. Căsătoria

Capitolul I. Logodna

Art. 266. Încheierea logodnei. (1) Logodna este promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria.

(2) Dispozițiile privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei sunt aplicabile în mod corespunzător, cu excepția avizului medical și a autorizării instanței de tutelă.

(3) Încheierea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă.

(4) Încheierea căsătoriei nu este condiționată de încheierea logodnei.

(5) Logodna se poate încheia doar între bărbat și femeie.

Art. 267. Ruperea logodnei. (1) Logodnicul care rupe logodna nu poate fi constrâns să încheie căsătoria.

(2) Clauza penală stipulată pentru ruperea logodnei este considerată nescrisă.

(3) Ruperea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă.

Art. 268. Restituirea darurilor. (1) În cazul ruperii logodnei, sunt supuse restituirii darurile pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, cu excepția darurilor obișnuite.

(2) Darurile se restituie în natură sau, dacă aceasta nu mai este cu putință, în măsura îmbogățirii.

(3) Obligația de restituire nu există dacă logodna a încetat prin moartea unuia dintre logodnici.

Art. 269. Răspunderea pentru ruperea logodnei. (1) Partea care rupe logodna în mod abuziv poate fi obligată la despăgubiri pentru cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, în măsura în care au fost potrivite cu împrejurările, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate.

(2) Partea care, în mod culpabil, l-a determinat pe celălalt să rupă logodna poate fi obligată la despăgubiri în condițiile alin. (1).

Art. 270. Termenul de prescripție. Dreptul la acțiune întemeiat pe dispozițiile art. 268 și 269 se prescrie într-un an de la ruperea logodnei.

II. Întrebări teoretice

- a) Ce este logodna^[1]?
- b) Care sunt condițiile de fond la încheierea logodnei^[2]?
- c) Care sunt efectele logodnei – drepturile și obligațiile logodnicilor^[3]?
- d) Este posibilă practic încheierea unei căsătorii fără încheierea unei logodne?
- e) Care sunt efectele ruperii/încetării logodnei^[4]?

III. Spețe

1. La data de 30 iunie 2022 a avut loc o petrecere cu ocazia logodnei dintre A și B, ambii majori, la locuința părinților lui A și în prezența a 50 de invitați. În acest cadru solemn, A și B au consimțit, în fața tuturor celor prezenți, să se căsătorească. Data nunții a fost stabilită pentru 12 octombrie 2022, dată la care A s-a prezentat în fața ofițerului stării civile și a cerut încheierea căsătoriei cu B, aducând, totodată, 2 martori care au recunoscut faptul că B și-a dat consimțământul la căsătorie încă de la data de 30 iunie 2022.

Ce ar trebui să facă ofițerul de stare civilă?

2. La data de 1 octombrie 2021, A a cerut-o de soție pe B, propunându-i să se căsătorească la data de 1 iunie 2022. B a fost de acord cu propunerea, solicitând însă și obținând de la acesta încheierea unei convenții scrise prin care A promite că, în cazul în care se va răzgândi în privința încheierii căsătoriei, îi va plăti lui B o compensație de 10.000 de euro pentru suferința emoțională și pentru afectarea imaginii în fața rudelor și a cunoscuților care vor fi invitați la o nuntă ce nu va mai avea loc. La data de 25 mai 2022, A

[1] A se vedea E. FLORIAN, *Dreptul familiei. Căsătoria. Regimuri matrimoniale. Filiația*, ed. a 8-a, Ed. C.H. Beck, București, 2022, p. 24; M. AVRAM, *Drept civil. Familia*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 72-73; A.R. MOTICA, *Dreptul civil al familiei*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2021, p. 25-26.

[2] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 25-26; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 76-77; A.R. MOTICA, *op. cit.*, p. 26-29.

[3] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 26-27; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 77; A.R. MOTICA, *op. cit.*, p. 29-30.

[4] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 28-32; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 77-80; A.R. MOTICA, *op. cit.*, p. 31-36.

a anunțat-o pe B că nu dorește să se mai căsătorească cu ea, cei 200 de invitați urmând a fi anunțați că nunta nu va mai avea loc. B introduce a acțiune civilă împotriva lui A, solicitând obligarea acestuia la plata sumei de 10.000 de euro cu titlu de daune morale pentru ruperea abuzivă a logodnei.

Motivați în detaliu cererea lui B. Formulați și apărarea lui A.

3. A și B, logodiți la 1 decembrie 2021, au primit ca daruri de logodnă un autoturism, un lingou de aur de 50 de grame, o vază, o cafetieră, un robot de bucătărie și suma de 10.000 de lei. În urma ruperii logodnei prin acordul celor doi, persoanele care au făcut aceste daruri au solicitat restituirea lor.

Determinați care sunt darurile supuse restituirii. Ce se întâmplă în cazul în care căsătoria nu se încheie ca urmare a decesului lui A înainte de data nunții?

4. C și D decid să se căsătorească peste 6 luni. În acest interval, C rezervă un restaurant pentru petrecerea de nuntă, achitând un avans nereturnabil de 2.000 de lei, cumpără invitații de nuntă în valoare de 500 de lei, își cumpără o rochie de mireasă în valoare de 10.000 de lei și achită un avans nereturnabil de 5.000 de lei pentru angajarea unei formații muzicale care să cânte la nuntă. D o anunță pe C, cu 2 săptămâni înainte de nuntă, că nu dorește să se mai căsătorească, urmând a se dedica vieții monahale. C îl acționează în judecată pe D, solicitându-i acestuia despăgubiri pentru ruperea abuzivă a logodnei și despăgubiri cuprinzând toate cheltuielile făcute în vederea nunții.

Formulați apărarea lui D atât în privința obligației de a plăti despăgubiri în general, cât și în privința cuantumului despăgubirilor.

IV. Întrebări-grilă

1. În ceea ce privește logodna reglementată de Codul civil:

- a) partea care rupe în mod legitim logodna nu poate fi obligată la despăgubiri;
- b) obligația de restituire a darurilor există dacă logodna a încetat prin moartea unui logodnic;
- c) logodna nu se poate încheia când există un impediment la căsătorie;
- d) ruperea logodnei este supusă formalității notificării celeilalte părți;
- e) logodna produce efecte specifice, similare căsătoriei.

2. În ceea ce privește logodna reglementată de Codul civil în vigoare:

- a) clauza penală stipulată pentru ruperea logodnei este valabilă;
- b) ruperea sa nu este supusă vreunei formalități;
- c) încheierea sa presupune îndeplinirea tuturor condițiilor de fond ale căsătoriei;
- d) termenul de prescripție pentru acțiunea în restituirea darurilor este de un an;
- e) conform legii, este obligatorie încheierea sa înaintea căsătoriei.

Seminar 2. Condițiile de fond și de formă pentru încheierea căsătoriei

I. Prevederi aplicabile din Codul civil

Capitolul II. Încheierea căsătoriei

Secțiunea 1. Condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei

Art. 271. Consimțământul la căsătorie. Căsătoria se încheie între bărbat și femeie prin consimțământul personal și liber al acestora.

Art. 272. Vârsta matrimonială. (1) Căsătoria se poate încheia dacă viitorii soți au împlinit vârsta de 18 ani.

(2) Pentru motive temeinice, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi sau, după caz, a tutorelui și cu autorizarea instanței de tutelă în a cărei circumscripție minorul își are domiciliul. În cazul în care unul dintre părinți refuză să încuviințeze căsătoria, instanța de tutelă hotărăște și asupra acestei divergențe, având în vedere interesul superior al copilului.

(3) Dacă unul dintre părinți este decedat sau se află în imposibilitate de a-și manifesta voința, încuviințarea celuilalt părinte este suficientă.

(4) De asemenea, în condițiile art. 398, este suficientă încuviințarea părintelui care exercită autoritatea părintească.

(5) Dacă nu există nici părinți, nici tutore care să poată încuviința căsătoria, este necesară încuviințarea persoanei sau a autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești.

Art. 273. Bigamia. Este interzisă încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită.

Art. 274. Interzicerea căsătoriei între rude. (1) Este interzisă încheierea căsătoriei între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv.

(2) Pentru motive temeinice, căsătoria între rudele în linie colaterală de gradul al patrulea poate fi autorizată de instanța de tutelă în a cărei circumscripție își are domiciliul cel care cere încuviințarea. Instanța se va putea pronunța pe baza unui aviz medical special dat în acest sens.

(3) În cazul adopției, dispozițiile alin. (1) și (2) sunt aplicabile atât între cei care au devenit rude prin adopție, cât și între cei a căror rudenie firească a încetat prin efectul adopției.

Art. 275. Interzicerea căsătoriei între tutore și persoana ocrotită. Căsătoria este oprită între tutore și persoana care beneficiază de ocrotirea sa.

Art. 276. Încheierea căsătoriei de persoana cu privire la care a fost instituită consiliere judiciară sau tutelă specială. Persoana care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială îl înștiințează în prealabil, în scris, despre formularea declarației de căsătorie pe tutorele sub a căruia ocrotire se află, acesta din urmă putând formula opoziție la căsătorie în condițiile legii.

Art. 277. Interzicerea sau echivalarea unor forme de conviețuire cu căsătoria. (1) Este interzisă căsătoria dintre persoane de același sex.

(2)^[1] Căsătoriile dintre persoane de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.

(3) Parteneriatele civile dintre persoane de sex opus sau de același sex încheiate sau contractate în străinătate fie de cetățeni români, fie de cetățeni străini nu sunt recunoscute în România.

(4) Dispozițiile legale privind libera circulație pe teritoriul României a cetățenilor statelor membre ale Uniunii Europene și Spațiului Economic European rămân aplicabile.

Secțiunea a 2-a. Formalitățile pentru încheierea căsătoriei

Art. 278. Comunicarea stării de sănătate. Căsătoria nu se încheie dacă viitorii soți nu declară că și-au comunicat reciproc starea sănătății lor. Dispozițiile legale prin care este oprită căsătoria celor care suferă de anumite boli rămân aplicabile.

^[1] A se vedea Decizia nr. 534 din 18 iulie 2018 a Curții Constituționale (M. Of. nr. 842 din 3 octombrie 2018), prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 277 alin. (2) și (4) C. civ., constatându-se că acestea sunt constituționale în măsura în care permit acordarea dreptului de ședere pe teritoriul statului român, în condițiile stipulate de dreptul european, soților – cetățeni ai statelor membre ale Uniunii Europene și/sau cetățeni ai statelor terțe – din căsătoriile dintre persoane de același sex, încheiate sau contractate într-un stat membru al Uniunii Europene.

Art. 279. Locul încheierii căsătoriei. (1) Căsătoria se celebrează de către ofițerul de stare civilă, la sediul primăriei.

(2) Prin excepție, căsătoria se poate celebra, cu aprobarea primarului, de către un ofițer de stare civilă de la o altă primărie decât cea în a cărei rază teritorială domiciliază sau își au reședința viitorii soți, cu obligativitatea înștiințării primăriei de domiciliu sau de reședință a viitorilor soți, în vederea publicării.

Art. 280. Declarația de căsătorie. (1) Cei care vor să se căsătorească vor face personal declarația de căsătorie, potrivit legii, la primăria unde urmează a se încheia căsătoria.

(2) În cazurile prevăzute de lege, declarația de căsătorie se poate face și în afara sediului primăriei.

(3) Atunci când viitorul soț este minor, părinții sau, după caz, tutorele vor face personal o declarație prin care încuviințează încheierea căsătoriei. Dispozițiile art. 272 alin. (5) rămân aplicabile.

(4) Dacă unul dintre viitorii soți, părinții sau tutorele nu se află în localitatea unde urmează a se încheia căsătoria, ei pot face declarația la primăria în a cărei rază teritorială își au domiciliul sau reședința, care o transmite, în termen de 48 de ore, la primăria unde urmează a se încheia căsătoria.

Art. 281. Conținutul declarației de căsătorie. (1) În declarația de căsătorie, viitorii soți vor arăta că nu există niciun impediment legal la căsătorie și vor menționa numele de familie pe care îl vor purta în timpul căsătoriei, precum și regimul matrimonial ales.

(2) Odată cu declarația de căsătorie, ei vor prezenta dovezile cerute de lege pentru încheierea căsătoriei.

Art. 282. Alegerea numelui de familie. Viitorii soți pot conveni să își păstreze numele dinaintea căsătoriei, să ia numele oricărui dintre ei sau numele lor reunite. De asemenea, un soț poate să își păstreze numele de dinaintea căsătoriei, iar celălalt să poarte numele lor reunite.

Art. 283. Publicitatea declarației de căsătorie. (1) În aceeași zi cu primirea declarației de căsătorie, ofițerul de stare civilă dispune publicarea acesteia, prin afișarea în extras, într-un loc special amenajat la sediul primăriei și pe pagina de internet a acesteia unde urmează să se încheie căsătoria și, după caz, la sediul primăriei unde celălalt soț își are domiciliul sau reședința.

(2) Extrasul din declarația de căsătorie cuprinde, în mod obligatoriu: data afișării, datele de stare civilă ale viitorilor soți și, după caz, încuviin-

țarea părinților sau a tutorelui, precum și înștiințarea că orice persoană poate face opoziție la căsătorie, în termen de 10 zile de la data afișării.

(3) Căsătoria se încheie după 10 zile de la afișarea declarației de căsătorie, termen în care se cuprind atât data afișării, cât și data încheierii căsătoriei.

(4) Primarul municipiului, al sectorului municipiului București, al orașului sau al comunei unde urmează a se încheia căsătoria poate să încuviințeze, pentru motive temeinice, încheierea căsătoriei înainte de împlinirea termenului prevăzut la alin. (3).

Art. 284. Reînnoirea declarației de căsătorie. În cazul în care căsătoria nu s-a încheiat în termen de 30 de zile de la data afișării declarației de căsătorie sau dacă viitorii soți doresc să modifice declarația inițială, trebuie să se facă o nouă declarație de căsătorie și să se dispună publicarea acesteia.

Art. 285. Opoziția la căsătorie. (1) Orice persoană poate face opoziție la căsătorie, dacă există un impediment legal sau dacă alte cerințe ale legii nu sunt îndeplinite.

(2) Opoziția la căsătorie se face numai în scris, cu arătarea dovezilor pe care se întemeiază.

Art. 286. Refuzul celebrării căsătoriei. (1) Ofițerul de stare civilă refuză să celebreze căsătoria dacă, pe baza verificărilor pe care este obligat să le efectueze, a opozițiilor primite sau a informațiilor pe care le deține, în măsura în care acestea din urmă sunt notorii, constată că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege.

(2) În cazul în care opoziția este formulată cu privire la căsătoria unei persoane care beneficiază de consiliere judiciară sau tutelă specială, ofițerul de stare civilă sesizează de îndată instanța de tutelă, care va hotărî cu privire la temeinicia opoziției.

Art. 287. Celebrarea căsătoriei. (1) Viitorii soți sunt obligați să se prezinte împreună la sediul primăriei, pentru a-și da consimțământul la căsătorie în mod public, în prezența a 2 martori, în fața ofițerului de stare civilă.

(2) Cu toate acestea, în cazurile prevăzute de lege, ofițerul de stare civilă poate celebra căsătoria și în afara sediului serviciului public comunitar local de evidență a persoanelor, cu respectarea celorlalte condiții menționate la alin. (1).

(3) Persoanele care aparțin minorităților naționale pot solicita celebrarea căsătoriei în limba lor maternă, cu condiția ca ofițerul de stare civilă sau cel care oficiază căsătoria să cunoască această limbă.

Art. 288. Martorii la căsătorie. (1) Martorii atestă faptul că soții și-au exprimat consimțământul potrivit art. 287.

(2) Nu pot fi martori la încheierea căsătoriei incapabilii, precum și cei care din cauza unei deficiențe psihice sau fizice nu sunt apti să ateste faptele prevăzute la alin. (1).

(3) Martorii pot fi și rude sau afini, indiferent de grad, cu oricare dintre viitorii soți.

Art. 289. Momentul încheierii căsătoriei. Căsătoria este încheiată în momentul în care, după ce ia consimțământul fiecăruia dintre viitorii soți, ofițerul de stare civilă îi declară căsătoriți.

Capitolul III. Formalități ulterioare încheierii căsătoriei

Art. 290. Actul de căsătorie. După încheierea căsătoriei, ofițerul de stare civilă întocmește, de îndată, în registrul actelor de stare civilă, actul de căsătorie, care se semnează de către soți, de cei 2 martori și de către ofițerul de stare civilă.

Art. 291. Formalitățile privind regimul matrimonial. Ofițerul de stare civilă face mențiune pe actul de căsătorie despre regimul matrimonial ales. El are obligația ca, din oficiu și de îndată, să comunice la registrul prevăzut la art. 334 alin. (1), precum și, după caz, notarului public care a autentificat convenția matrimonială o copie de pe actul de căsătorie.

Art. 292. Dovada căsătoriei. (1) Căsătoria se dovedește cu actul de căsătorie și prin certificatul de căsătorie eliberat pe baza acestuia.

(2) Cu toate acestea, în situațiile prevăzute de lege, căsătoria se poate dovedi cu orice mijloc de probă.

II. Întrebări teoretice

a) În ce împrejurări trebuie exprimate încuviințările părinților/tutorelui pentru încheierea unei căsătorii de către un minor între 16 și 18 ani^[1]?

b) Este necesară încuviințarea părintelui decăzut din exercițiul drepturilor părintești în cazul căsătoriei minorului între 16 și 18 ani? Oferiți argumente atât pentru un răspuns pozitiv, cât și pentru unul negativ^[2].

[1] A se vedea E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 40-44; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 88-97; A.R. MOTICA, *op. cit.*, p. 53-54.

[2] *Ibidem.*

c) Cum funcționează impedimentul rudeniei în cazul unui copil adoptat sau conceput prin reproducere umană asistată medical cu terț donator^[1]?

d) Care este statutul juridic al căsătoriilor între persoane de același sex în România?

e) În ce situații se poate concluziona că lipsește caracterul public al oficierei căsătoriei?

III. Spețe

1. A și B, cetățeni români, se căsătoresc în străinătate, fiecare dintre soți păstrându-și numele de familie inițial. După revenirea în România, căsătoria inițială nu este declarată și nu este înregistrată în registrul de stare civilă, iar A și B se căsătoresc din nou, de data aceasta adoptând ca nume comun numele de familie al soției A.

Discutați dacă în cazul acestei căsătorii este incident impedimentul bigamiei.

2. C și D solicită autorizarea instanței de tutelă pentru a se căsători, C având vârsta de 16 ani, iar D de 17 ani, cei doi fiind veri primari. În cererea lor, petenții argumentează că C este însărcinată în două luni, iar părinții celor doi sunt de acord cu încheierea căsătoriei.

Discutați problemele juridice incidente.

IV. Întrebări-grilă

1. În ceea ce privește căsătoria:

a) este interzisă căsătoria celui aflat sub tutelă specială, chiar dacă se află într-un moment de luciditate;

b) nu poate fi permisă în nicio situație căsătoria rudelor de gradul al patruilea;

c) căsătoria se poate încheia după afișarea declarației de căsătorie timp de minimum 10 zile;

d) aceasta este încheiată în momentul exprimării consimțământului celor doi soți;

e) căsătoria între persoane de același sex este interzisă, sub sancțiunea nulității absolute.

[1] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 47-49; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 104-105; A.R. MOTICA, *op. cit.*, p. 59.

2. În ceea ce privește căsătoria:

- a) soții trebuie să își comunice reciproc starea de sănătate;
- b) declarația de căsătorie se poate face și prin procură autentică;
- c) orice modificare a declarației de căsătorie inițiale duce la necesitatea refacerii ei;
- d) martorii la căsătorie pot fi rude sau afini până la gradul al treilea cu soții;
- e) publicația de căsătorie trebuie afișată timp de 30 de zile, incluzând ziua celebrării căsătoriei.

3. În materia actului juridic al căsătoriei:

- a) neîntocmirea actului constatator al căsătoriei nu are nicio consecință în privința valabilității actului juridic al căsătoriei;
- b) lipsa de discernământ a unuia dintre soți atrage nulitatea absolută a căsătoriei, chiar dacă afecțiunea sa a fost comunicată celui alt soț anterior încheierii căsătoriei;
- c) nulitatea absolută a căsătoriei putative poate fi acoperită în toate cazurile;
- d) viciile de consimțământ atrag nulitatea relativă a căsătoriei, dreptul la acțiune fiind supus unui termen de prescripție de 3 ani socotit, în toate cazurile, de la data descoperirii viciului de consimțământ.

Seminar 3. Nulitatea căsătoriei

I. Prevederi aplicabile din Codul civil

Capitolul IV. Nulitatea căsătoriei

Secțiunea 1. Nulitatea absolută a căsătoriei

Art. 293. Cazurile de nulitate absolută. (1) Este lovită de nulitate absolută căsătoria încheiată cu încălcarea dispozițiilor prevăzute la art. 271, 273, 274 și art. 287 alin. (1).

(2) În cazul în care soțul unei persoane declarate moarte s-a recăsătorit și, după aceasta, hotărârea declarativă de moarte este anulată, noua căsătorie rămâne valabilă, dacă soțul celui declarat mort a fost de bună-credință. Prima căsătorie se consideră desfăcută pe data încheierii noii căsătorii.

Art. 294. Lipsa vârstei matrimoniale. (1) Căsătoria încheiată de minorul care nu a împlinit vârsta de 16 ani este lovită de nulitate absolută.

(2) Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a născut ori a rămas însărcinată.

Art. 295. Căsătoria fictivă. (1) Căsătoria încheiată în alte scopuri decât acela de a întemeia o familie este lovită de nulitate absolută.

(2) Cu toate acestea, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, a intervenit conviețuirea soților, soția a născut sau a rămas însărcinată ori au trecut 2 ani de la încheierea căsătoriei.

Art. 296. Persoanele care pot invoca nulitatea absolută. Orice persoană interesată poate introduce acțiunea în constatarea nulității absolute a căsătoriei. Cu toate acestea, procurorul nu poate introduce acțiunea după încetarea sau desfacerea căsătoriei, cu excepția cazului în care acționa pentru apărarea drepturilor minorilor sau ale persoanelor cu privire la care a fost instituită consiliere judiciară sau tutelă specială.

Secțiunea a 2-a. Nulitatea relativă a căsătoriei

Art. 297. Lipsa încuviințărilor cerute de lege. (1) Este anulabilă căsătoria încheiată fără încuviințările sau autorizarea prevăzute la art. 272 alin. (2), (4) și (5).

(2) Anulabilitatea poate fi invocată numai de cel a cărui încuviințare era necesară. Dispozițiile art. 46 alin. (3) [în prezent, art. 46 alin. (2) – n.n.] se aplică în mod corespunzător.

Art. 298. Viciile de consimțământ. (1) Căsătoria poate fi anulată la cererea soțului al cărui consimțământ a fost viciat prin eroare, prin dol sau prin violență.

(2) Eroarea constituie viciu de consimțământ numai atunci când privește identitatea fizică a viitorului soț.

Art. 299. Lipsa discernământului. Este anulabilă căsătoria încheiată de persoana lipsită vremelnic de discernământ la momentul încheierii acesteia.

Art. 300. Existența tutelei. (1) Căsătoria încheiată între tutore și persoana aflată sub tutela sa este anulabilă.

(2) Anulabilitatea poate fi invocată numai de cel aflat sub ocrotire.

Art. 301. Termenul de prescripție. (1) Anularea căsătoriei poate fi cerută în termen de 6 luni.

(2) În cazul prevăzut la art. 297, termenul curge de la data la care cei a căror încuviințare sau autorizare era necesară pentru încheierea căsătoriei au luat cunoștință de aceasta.

(3) În cazul nulității pentru vicii de consimțământ ori pentru lipsa discernământului, termenul curge de la data încetării violenței sau, după caz, de la data la care cel interesat a cunoscut dolul, eroarea ori lipsa vremelnică a discernământului.

(4) În cazul prevăzut la art. 300, termenul curge de la data încheierii căsătoriei.

Art. 302. Caracterul personal al acțiunii. Dreptul la acțiunea în anulare nu se transmite moștenitorilor. Cu toate acestea, dacă acțiunea a fost pornită de către unul dintre soți, ea poate fi continuată de către oricare dintre moștenitorii săi.

Art. 303. Acoperirea nulității. (1) În cazurile prevăzute la art. 272 alin. (2), (4) și (5), anulabilitatea căsătoriei se acoperă dacă, până la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești, s-au obținut încuviințările și autorizarea cerute de lege.

(2) Căsătoria nu poate fi anulată dacă soții au conviețuit timp de 6 luni de la data încetării violenței sau de la data descoperirii dolului, a erorii ori a lipsei vremelnice a facultăților mintale.

(3) În toate cazurile, nulitatea căsătoriei se acoperă dacă, între timp, ambii soți au împlinit vârsta de 18 ani sau dacă soția a născut ori a rămas însărcinată.

Secțiunea a 3-a. Efectele nulității căsătoriei

Art. 304. Căsătoria putativă. (1) Soțul de bună-credință la încheierea unei căsătorii nule sau anulate păstrează, până la data când hotărârea judecătorească rămâne definitivă, situația unui soț dintr-o căsătorie valabilă.

(2) În situația prevăzută la alin. (1), raporturile patrimoniale dintre foștii soți sunt supuse, prin asemănare, dispozițiilor privitoare la divorț.

Art. 305. Situația copiilor. (1) Nulitatea căsătoriei nu are niciun efect în privința copiilor, care păstrează situația de copii din căsătorie.

(2) În ceea ce privește drepturile și obligațiile dintre părinți și copii se aplică, prin asemănare, dispozițiile privitoare la divorț.

Art. 306. Opozabilitatea hotărârii judecătorești. (1) Hotărârea judecătorească de constatare a nulității sau de anulare a căsătoriei este opozabilă terțelor persoane, în condițiile legii. Dispozițiile art. 291, 334 și 335 sunt aplicabile în mod corespunzător.

(2) Nulitatea căsătoriei nu poate fi opusă unei terțe persoane împotriva unui act încheiat anterior de aceasta cu unul dintre soți, în afară de cazul în care au fost îndeplinite formalitățile de publicitate prevăzute de lege cu privire la acțiunea în constatarea nulității ori în anulare sau terțul a cunoscut, pe altă cale, înainte de încheierea actului, cauza de nulitate a căsătoriei. Dispozițiile art. 291, 334 și 335 sunt aplicabile în mod corespunzător și publicității acțiunii în constatarea nulității sau în anularea căsătoriei.

II. Întrebări teoretice

a) Este posibilă asanarea nulității absolute a căsătoriei^[1]?

b) Care sunt cazurile specifice de acoperire a nulității relative a căsătoriei^[2]?

[1] A se vedea E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 70, 76, 83; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 146, 155, 164.

[2] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 78-82; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 166, p. 170-171.

- c) Care este sfera de aplicare a art. 303 alin. (3) C. civ.^[1]?
- d) Ce este căsătoria putativă^[2]?
- e) Care sunt efectele nulității căsătoriei în privința copiilor^[3]?
- f) Ce asemănări și deosebiri sunt între căsătoria fictivă și căsătoria putativă?

III. Spețe

1. La data de 1 octombrie 2021, numita A, născută la data de 1 noiembrie 2005, și numitul B, născut la data de 15 iunie 2004, au încheiat la sediul primăriei din localitatea de domiciliu, în prezența nașilor, a părinților și a altor rude, o căsătorie conform obiceiului local, oficiată de preotul comunei. La data de 15 decembrie 2021, sora lui A, numita C, introduce la primăria comunei o cerere de constatare a nulității absolute a căsătoriei dintre A și B pentru leziune și dol, întrucât bunurile aduse de B în patrimoniul comun al soților reprezentau mai puțin de 50% din valoarea pe care se angajaseră părinții lui B să o dăruiască prin contractul pe care îl încheiaseră cu părinții lui A. C arată că motivul determinant al încheierii căsătoriei a fost asigurarea bunăstării lui A.

Discutați problemele de drept din speță.

2. A și B se căsătoresc, A fiind însărcinată înainte de încheierea căsătoriei și necomunicând acest lucru lui B. B solicită anularea căsătoriei pentru dol omisiv.

Discutați toate variantele.

3. A și B se căsătoresc necunoscând faptul că A îi fusese văr primar (biologic), B fiind adoptată și nemaiavănd legături cu rudele sale firești. La o lună după căsătorie, B solicită declararea nulității absolute a căsătoriei pentru existența impedimentului rudeniei biologice. Înainte de rămânerea definitivă a hotărârii de declarare a nulității, B se recăsătorește cu C.

Necunoașterea unui impediment la căsătorie influențează în vreun fel sancțiunea aplicabilă actului juridic? Se poate aplica celei de-a doua căsătorii sancțiunea nulității absolute pentru bigamie?

[1] *Ibidem*.

[2] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 88-92; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 174-179; a se vedea și M. FLOARE, *Istoricul unui concept: putativitatea căsătoriei în gândirea juridică medievală și contemporană*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Iurisprudentia*, nr. 4/2016, p. 42-47.

[3] E. FLORIAN, *op. cit.*, p. 92-93; M. AVRAM, *op. cit.*, p. 173-174.